

Bir Güneş

KÜLTÜR • SANAT • DÜŞÜNCE • TARİH • EDEBİYAT

“İki Devlet
Tek Millet”

15 Eylül 1918

Kafkasya'da
Hürriyete Yolculuk

Nuri Paşa
Enver Paşa

Azerbaycan
Özbekistan
Güçlü Bağlar,
Ortak Gelecek

Göçebe Oyunları
Kırgızistan

Ceyhun'un
Hikayesi

Bilimle
Aydınlık
Yarımlara

Türk Dünyası

BİR KÜLTÜR • BİR MEDENİYET • BİR GELECEK

Birgünes

DERGİSİ

YAYIMCI

Güneş Quliyeva

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Hakan Yılmaz

GENEL EDITÖRLER

Samir Quliyev
Celal Safaroğlu
Akın Yılmaz

YAYIN KURULU

Zakir Safaroğlu
Buse Yılmaz
Yusuf Kılıç

TEKNİK EDITÖR

Hakan Yılmaz

dergigunes@gmail.com

2026

AYNI KÖK,

FARKLI DALLAR,

Birgüneş - Türk Dünyasının Ortak Sesi

Birgüneş'in yeni sayısında, Türk dünyasının ortak hafızasına, köklü tarihine ve düşünce mirasına, bizi birbirimize bağlayan Birgüneş'in ışığında yeniden bakıyoruz. Azerbaycan ile Türkiye'yi birbirine bağlayan yalnızca ortak bir dilin kelimeleri değil; yüzyılların taşıdığı müşterek bir hafıza, kültür, edebiyat ve düşünce mirasıdır. Birgüneş, işte bu ortaklığın içinden doğan ve Türk dünyasının farklı coğrafyalarından yükselen sesleri aynı sayfalarda buluşturmayı amaçlayan bir yayın olarak yoluna devam ediyor.

2026'nın bu özel sayısını 3 Eylül'de okurlarımızla buluştururken, geçmişten aldığımız kültürel mirası yalnızca hatırlamakla yetinmiyor; onu bugünün düşüncesiyle yeniden yorumlamaya çalışıyoruz. Çünkü ortak bir geçmiş, ancak yeni sorular sorulduğunda geleceğe dönüşebilir.

Bu sayımızda Azerbaycan ve Türkiye'nin yanı sıra Türk dünyasının ortak edebiyatına, sanatına, tarihine, düşünce hayatına ve kültürel zenginliğine farklı pencerelerden bakıyoruz. Bizi birbirimize yaklaştıran değerleri görünür kılarken, Türk dünyasının farklı coğrafyalarının ve özgün seslerinin bu büyük kültürel bütünlüğü nasıl zenginleştirdiğini de ortaya koymaya çalışıyoruz.

Birgüneş'in adı bizim için bir mecazdan daha fazlasıdır. O, farklı coğrafyalarda yaşayan fakat ortak bir kültür hafızasından beslenen insanların aynı ışık altında buluşmasının sembolüdür. Her yazı, her fikir ve her katkı, Türk dünyasının kültürel hafızası etrafında kurmaya çalıştığımız köprüünün bir parçasıdır. Dileğimiz, bu köprüünün yalnızca bugün için değil, gelecek nesiller için de kalıcı olmasıdır.

Azerbaycan'dan Türkiye'ye, Anadolu'dan Orta Asya'ya; Balkanlar'dan Kafkasya'ya uzanan geniş bir kültür coğrafyasında Türk dünyasının ortak sesine kulak vererek hazırladığımız 11. sayımızı sizlerle paylaşmanın mutluluğunu yaşıyoruz. Aynı kökten, farklı dallardan; aynı ufka bakan kardeş yurtlar için...

Güneş Quliyeva

İÇİNDEKİLER

01 Bir Şehrin Hafızasında İki Kardeş: 15 Eylül 1918	1
02 Bir İmza, Bir Coğrafya: Karabağ'da Yeni Bir Ders Zili	3
03 Akademik Tarih ve Düşünce Derneği Uluslararası Akademik Çalışmalarını Genişletiyor.....	6
04 Gençleri Yeni Eğitim Yılında Neler Bekliyor?	8
05 Nizami Gencevî ve Gence: Bir Şairin Doğduğu Toprak, Bir Edebiyatın Beşiği	9
06 Ceyhun: Bir Hayat, Bin Hatıra	18
07 Tarihî Köklerden Stratejik Ortaklığa: Azerbaycan – Özbekistan İlişkileri	25
08 Göçebenin Mirası Bugüne Taşınıyor: VI. Dünya Göçebe Oyunları Bişkek'te Başladı	29
09 Yetmiş Yıl Önce Bir Pamuk Tarlasında Başlayan Aşk: “Görüş” Filminin Hikâyesi.....	32
10 Sahneden Sonsuzluğa: Yaşar Nuri	35
11 Çeşme: Suyun Ötesinde Bir Kültür Mirası	38

Bir Şehrin Hafızasında İki Kardeş: 15 Eylül 1918

BAZI tarihler takvimde kalmaz. Bir şehrin taşlarına, bir milletin hafızasına yerleşir. 15 Eylül 1918, Türkiye ve Azerbaycan için böyle bir tarihtir. O gün Bakü'de yalnızca bir savaş sona ermedi; birbirinden uzak iki coğrafyada yaşayan insanların birbirine ne kadar yakın olabileceğini gösteren bir hikâye yazıldı.

1918'de Azerbaycan Halk Cumhuriyeti henüz çok gençti. 28 Mayıs 1918'de bağımsızlığını ilan eden genç cumhuriyetin başkenti, o sırada Bakü değil Gence'ydi; çünkü Bakü, Stepan Şaumyan liderliğindeki Bakü Sovyet Komiserliği'nin -Rus ve Ermeni silahlı güçlerinin- elindeydi. Şehir zaten birkaç ay önce, 30-31 Mart 1918'de yaşanan ve tarihe "Mart Hadiseleri" olarak geçen olaylarda ağır bir bedel ödemişti: binlerce Azerbaycan Türkü bu günlerde hayatını kaybetmişti. Genç cumhuriyetin ise bu güce karşı koyacak düzenli bir ordusu yoktu.

FOTO 1. Kafkas İslam Ordusu'nun Bakü'deki resmi geçidi, Eylül 1918. Kaynak: Parade of the Army of Islam in Baku, baku.ru arşiv kaydı; Picryl/GetArchive, Public Domain

Bu vahim tablo karşısında Azerbaycan Milli Şûrası, 4 Haziran 1918'de Osmanlı Devleti ile imzalanan Batum Antlaşması'nın kendisine tanıdığı hakka dayanarak İstanbul'dan askerî yardım istedi. Birçok cephede aynı anda mücadele eden Osmanlı Devleti, elindeki imkânlar son derece kısıtlı olmasına rağmen bu çağrıya kayıtsız kalmadı. Harbiye Nazırı Enver Paşa, kardeşi Nuri Paşa'yı (Killigil) Kafkasya'ya gönderdi; Nuri Paşa'nın komutasında, Osmanlı subay ve erlerinin yanı sıra Kars, Ardahan ve Iğdır havalisinden gelen gönüllülerin ve Azerbaycanlı silah arkadaşlarının bir araya gelmesiyle Kafkas İslam Ordusu kuruldu.

Haziran 1918'den itibaren Gence üzerinden ilerleyen bu ortak ordu, yaz boyunca süren çetin çarpışmaların ardından Bakü önlerine dayandı.

15 Eylül 1918 sabahı Bakü'nün kaderi değişti: Kafkas İslam Ordusu şehre girdi ve kısa süre sonra başkent Gence'den Bakü'ye taşınarak Azerbaycan Halk Cumhuriyeti'nin toprak bütünlüğü fiilen sağlanmış oldu. Fakat aradan geçen yıllar, bu günü yalnızca bir askerî zafer olarak bırakmadı. Çünkü savaş meydanlarında verilen bu ortak mücadeleden geriye şehitlikler, hatıralar ve paylaşılan bir hafıza kaldı. Nitekim Bakü'de bugün hâlâ ziyaret edilen Türk Şehitliği, o günlerde can veren Osmanlı askerlerinin anısını yaşatmaya devam ediyor.

Bu zaferin ömrü, dönemin büyük güç dengeleri içinde uzun sürmedi: 30 Ekim 1918'de imzalanan Mondros Mütarekesi'nin şartları gereği Osmanlı kuvvetleri Bakü'den çekilmek zorunda kaldı ve şehir kısa bir süre sonra İngiliz kuvvetlerinin kontrolüne girdi. Ne var ki bu geri çekiliş, 15 Eylül'de kurulan bağın ve o günlerde birlikte dökülen kanın hatırasını silemedi.

Belki de bu yüzden 15 Eylül'ü anlamak için yalnızca 1918'e bakmak yetmez. Bakü'de bir Türk askerinin mezarıyla karşılaşmak, Gence'de 1918'in izlerini görmek veya Türkiye'deki Azerbaycan hatıralarını dinlemek, tarihin bazen kitaplardan daha uzun yaşadığını hatırlatır. Devletler değişebilir, sınırlar değişebilir, zaman değişebilir; ama bazı hatıralar vardır ki nesilden nesile aktarılır.

Türkiye ile Azerbaycan arasındaki kardeşlik de yalnızca bugünün siyasetiyle açıklanabilecek bir yakınlık değildir. Bu ilişkinin arkasında ortak bir dil, ortak kültürel kökler, karşılıklı dayanışma tecrübeleri ve kuşaktan kuşağa aktarılan tarihî hatıralar vardır. 15 Eylül, işte bu hafızanın en önemli tarihlerinden biridir.

Bugün Bakü'nün ışıkları Hazar'ın üzerinde yeniden parıldarken, 1918'in askerleri artık çok uzak bir geçmişte kaldı. Fakat onların hikâyesi bize hâlâ aynı şeyi söylüyor: Kardeşlik, bazen aynı dili konuşmaktan önce, aynı hatırayı taşımaktır.

15 Eylül 1918, Bakü'nün tarihidir. Ama aynı zamanda Türkiye ile Azerbaycan'ın birlikte hatırladığı bir tarihtir.

Bir İmza, Bir Coğrafya: Karabağ'da Yeni Bir Ders Zil

Tarihin bazı kırılma anları gürültüyle gelir: bir top sesiyle, bir zafer nutkuyla, meydanları dolduran kalabalıklarla. Bazıları ise sessizce süzülür araya; kimsenin fark etmediği bir sabah, bir memurun masasına bırakılan, mürekkebi henüz kurumamış tek bir imzayla.

27 Ağustos 2026 sabahı, Türkiye'nin resmî yayın organının binlerce sayfası arasında, otuz yılı aşkın bir yasın üzerine çekilen ince bir iplik gibi, tek bir karar süzülür. Kimse muhtemelen sabah kahvesinin buharı tütmeden önce bu satırlara uzun uzun bakmadı. Oysa bir gün önce, 26 Ağustos 2026'da Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın attığı imza, aslında Kafkasya'nın en yaralı topraklarından birine, en beklenmedik biçimde uzanan bir eldi: İstanbul'un yüz yıllık mühendislik geleneğini taşıyan bir okul, artık Karabağ'ın akademik hayatının da bir parçası olacaktı.

FOTO: Qarabağ Universitetinin əsas binası. Mənbə: Qarabağ University (rəsmi saytı), "Haqqımızda", <https://qu.edu.az/az/haqqimizda>, 29 Avqust 2026.

Kararın kendi dili, her bürokratik metin gibi soğuk ve nesnel: 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun ek 39'uncu maddesi gereğince, 11647 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile İstanbul Teknik Üniversitesi Rektörlüğüne bağlı olarak, Azerbaycan'ın Karabağ Üniversitesi bünyesinde yeni akademik birimler kurulacak. Ne bir şiir mısrası, ne yüceltici bir söylev. Yalnızca maddeler, sayılar, tarihler. Fakat tarihin cilvesine bakın ki, en derin anlamlar çoğu zaman böyle çıplak cümlelerin gölgesinde saklanır; tıpkı bir tohumun, toprağın altında, kimsenin göremediği yerde filizlenmesi gibi. Burada bir ayrımı netleştirmek gerekir, çünkü hikâyenin asıl gücü de tam bu ayrıntıda saklı: Karabağ Üniversitesi, 26 Ağustos 2026 kararıyla sıfırdan doğan bir kurum değil. Üniversite, Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'in 28 Kasım 2023 tarihli kararnamesiyle, Hankendi'de (resmî adıyla Stepanakert'te) zaten kurulmuştu; işgalden kurtarılan topraklarda açılan ilk yükseköğretim kurumu olma sıfatını taşıyordu. Bugün rektörlüğünü Şahin Bayramov'un yürüttüğü üniversitede hâlihazırda 7 fakülte ve 27 program bulunuyor, 2 bini aşkın öğrenci eğitim görüyor. Türkiye'nin attığı yeni adım, bu var olan yapının içine, mühendislik alanında güçlü bir kanat eklemek: İTÜ'nün, kendi rektörlüğüne bağlı olarak Karabağ Üniversitesi çatısı altında yeni akademik birimler açması.

Bu birlikteliğin temelleri aslında aylar öncesine dayanıyor. YÖK Başkanı Prof. Dr. Erol Özvar ile Azerbaycan Bilim ve Eğitim Bakanı Emin Amrullayev, 21 Ocak 2026'da bir mutabakat zaptı imzalamıştı; bu belge lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde iş birliğini, öğrenci ve öğretim üyesi değişimini, ortak araştırma projelerini, çift diploma programlarını ve mühendislik alanında ortak laboratuvar çalışmalarını kapsıyordu. 26 Ağustos'taki kararname, işte bu mutabakatın resmî ve hukukî çerçeveye kavuşmuş hâli. Kamuoyuna yansıyan bilgilere göre Karabağ Üniversitesi bünyesinde özellikle Kimya Mühendisliği, Makine Mühendisliği, İnşaat Mühendisliği ve Elektrik-Elektronik Mühendisliği bölümlerinin açılması bekleniyor — dört bölüm, dört ayrı disiplin, ama hepsi aynı amaca hizmet ediyor: bir toprağın yeniden inşasına doğrudan katkı sunacak nitelikli insan gücü yetiştirmek. Şimdi zihninizde Hankendi'yi canlandırın. Bir zamanlar adı bile başka bir dille anılan, sokakları uzun yıllar başka bir hafızaya emanet edilmiş, neredeyse unutulmaya terk edilmiş bir şehir. Yıllarca oranın dilinden, oranın çocuklarından, oranın geleceğinden söz edilmedi; yalnızca kayıp bir toprak parçası olarak haritalarda bir gölge gibi durdu. Şimdi o şehrin kalbinde, Karabağ Üniversitesi'nin koridorlarında, çok yakında İTÜ'nün mühendislik laboratuvarlarının ilk cihazları kurulacak.

Kimya, makine, inşaat, elektrik-elektronik mühendisliği... Kulağa teknik, hatta soğuk gelen bu isimler, aslında birer vaat cümlesidir: bir gencin kendi topraklarında, kendi diliyle, dünya standartlarında bir gelecek kurabileceğine dair sessiz bir söz.

Bu, Türkiye ile Azerbaycan arasında ilk denenen bir yol değil elbette. Daha önce Türkiye-Azerbaycan Üniversitesi adıyla atılan adım, iki kardeş ülkenin akademik dünyasını birbirine dokuyan bir örnek olmuştu; YÖK'ün geliştirdiği bu model, öğrenci ve akademisyen değişimine dayalı klasik uluslararası iş birliklerinin ötesine geçerek, Türkiye'nin önde gelen üniversitelerinin güçlü olduğu alanlardaki akademik kapasitesini, dost ve kardeş ülkelerdeki yükseköğretim kurumlarıyla doğrudan buluşturmayı esas alıyordu. Şimdi aynı düşünce, çok daha ağır bir yükü, çok daha derin bir yarayı taşıyan bir coğrafyaya uzanıyor. Çünkü Karabağ'da bir üniversite şubesi açmak, yalnızca öğrenci kaydı almak değildir; bu, bir toprağın, uzun bir sessizlikten sonra yeniden "ben buradayım, ben düşünüyorum, ben üretiyorum" diyebilmesidir.

Savaşların bir dili vardır ve o dil genellikle yıkarak konuşur. Barışın da bir dili vardır, fakat o çok daha yavaş, çok daha sabırlı ilerler: inşa ederek. Bir mühendislik laboratuvarı kurmak, bir barış cümlesi kurmaktan kat kat yavaştır; ne bir imza töreninin görkemi vardır onda, ne de bir zafer kutlamasının sesi. Ama belki de tam bu sessizliği yüzünden, çok daha kalıcıdır. Çünkü bugün Hankendi'de bir sınıf sırasına oturacak bir öğrenci, otuz yıl sonra o şehrin bir köprüsünü, bir hastanesini, belki de bir enerji santralini tasarlayan mühendis olarak karşımıza çıkabilir. Yıkımın çocukları, insanın mimarlarına dönüşebilir; yeter ki bir sınıf, bir kürsü, bir laboratuvar onlara zaman tanısin.

Kararın satır aralarında henüz aydınlatılmamış çok şey duruyor: yeni bölümlerin hangi akademik takvimde kapılarını açacağı, kaç genç bu sıralarda yerini alacağı, ilk mezunların hangi yıl diplomalarını göğüslerine takacağı. Bütün bunlar, önümüzdeki aylar içinde, sabırla yazılacak. Şimdilik elimizde olan, yalnızca bir tarih, bir karar sayısı ve bir imzadır: 26 Ağustos 2026, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın kalemi ve 11647 sayılı kararı; 27 Ağustos 2026, Resmî Gazete'nin 33353 sayılı nüshası. Belki de büyük tarihler böyle yazılır: nutuklarla değil, kararnamelerle; alkışlarla değil, imzalarla. Bugün kimse "işte o gün her şey değişti" demeyecek belki bu tarih için. Fakat yıllar sonra, Hankendi'deki bir laboratuvarında ilk deneyini yapan genç bir mühendis, belki de tam olarak bunu, kelimelere dökmeden, hissedecek.

Akademik Tarih ve Düşünce Derneği

Uluslararası Akademik

Çalışmalarını Genişletiyor

Akademik Tarih ve Düşünce Derneği Başkanı Hakan Yılmaz, 19 Ağustos 2026 tarihinde Erenler Belediye Başkanı Şenol Dinç ile bir görüşme gerçekleştirdi.

Görüşmede, Akademik Tarih ve Düşünce Derneği'nin önümüzdeki döneme ilişkin akademik ve kültürel faaliyet planları kapsamında gerçekleştirilebilecek çalışmalar ele alındı.

Derneğin faaliyetleri çerçevesinde; tarih, kültür, medeniyet ve düşünce alanlarında sempozyum, konferans, panel ve bilimsel toplantılar düzenlenmesi, farklı üniversitelerden akademisyen ve araştırmacıların bu organizasyonlarda bir araya getirilmesi ve uluslararası akademik bağlantıların güçlendirilmesi konusunda değerlendirmelerde bulunuldu. Özellikle Azerbaycan başta olmak üzere farklı ülkelere akademisyen, araştırmacı ve kültür insanlarının Türkiye'de gerçekleştirilecek bilimsel organizasyonlara davet edilmesi,

uluslararası akademik iletişimin geliştirilmesi ve bu konukların Erenler’de düzenlenecek programlarda ağırlanmasına yönelik çalışmalar görüşüldü.

Dernek Başkanı Hakan Yılmaz, Akademik Tarih ve Düşünce Derneği olarak yalnızca bilimsel toplantılar düzenleyen bir yapı olmanın ötesinde, Türkiye ile farklı ülkelerdeki akademik çevreler arasında kalıcı bir iletişim ve iş birliği ağı oluşturmayı hedeflediklerini ifade etti. Bu kapsamda üniversiteler, araştırmacılar, akademik kuruluşlar ve yerel yönetimlerle iş birliklerinin geliştirilmesinin derneğin öncelikli çalışma alanları arasında yer aldığı belirtildi.

Görüşmede ayrıca, Erenler’in ulusal ve uluslararası akademik organizasyonlara ev sahipliği yapabilecek bir merkez hâline gelmesine katkı sunabilecek çalışmalar üzerinde duruldu. Derneğin, bilimsel içeriklerin oluşturulması, akademisyen ve araştırmacıların davet edilmesi, uluslararası bağlantıların kurulması ve organizasyonların akademik niteliğinin güçlendirilmesi konularında katkı sunabileceği değerlendirildi. Görüşmenin, Akademik Tarih ve Düşünce Derneği’nin önümüzdeki dönem uluslararası akademik iş birliklerini artırma, bilimsel toplantıların sayısını ve niteliğini geliştirme ve tarih-düşünce eksenindeki çalışmaları farklı şehirlerde daha geniş çevrelere ulaştırma hedefleri açısından önemli bir istişare niteliği taşıdığı belirtildi. Akademik Tarih ve Düşünce Derneği, tarih ve düşünce alanında bilimsel üretimi teşvik etmek, ulusal ve uluslararası akademik iletişimi güçlendirmek ve farklı ülkelere araştırmacıları Türkiye’deki bilimsel faaliyetlerle buluşturmak amacıyla çalışmalarını sürdürmektedir.

Başarılar dileriz!

Gençleri Yeni

Eğitim Yılında

Neler Bekliyor?

Eylül yaklaşıyor. Okullar açılacak, sınıflar yeniden dolacak, öğretmenler ders planlarına dönecek. Gençler ise yaz döneminin daha rahat temposundan çıkıp yeni eğitim-öğretim yılının ritmine girmeye çalışacak. Bu dönemi genellikle oldukça basit görüyoruz: Okul açılır, dersler başlar ve herkes işine döner. Oysa mesele bundan çok daha karmaşık. Yeni eğitim yılı gençler için yalnızca akademik bir başlangıç değil. Yeni bir sosyal çevre, yeni beklentiler, sınavlar, rekabet, sosyal medya, aile baskısı ve geleceğe ilişkin kaygılar da bu dönemin bir parçası.

*Bu nedenle Eylül ayında yalnızca “**Dersler nasıl başlayacak?**” sorusunu değil, “**Gençler yeni eğitim yılına nasıl başlıyor?**” sorusunu da sormamız gerekiyor.*

Öncelikle psikolojik hazırlık önemli. Yaz döneminden okul düzenine geçiş bir günde gerçekleşmiyor. Uyku düzeni, günlük rutin, dikkat süresi ve zaman yönetimi yeniden oluşturulmalı. Özellikle ilk haftalarda gençlerden hemen yüksek performans beklemek yerine, sürdürülebilir bir çalışma düzeni oluşturmalarına yardımcı olmak daha doğru. Sonra akademik hazırlık geliyor. Yeni eğitim yılının başında her şeyi bir anda değiştirmek ve kendimize çok fazla hedef koymak yerine, geçen yılın deneyimine bakmak daha faydalı. Hangi konularda zorlandık? Hangi çalışma alışkanlıklarımız işe yaramadı? Bu yıl neyi farklı yapmalıyız? Bir diğer önemli konu ise dijital hayat. Bugünün genci telefonunu ve sosyal medyasını okulun kapısında bırakıp sınıfa girmiyor. Dijital dünya artık günlük yaşamın

doğal bir parçası. Yapay zekâ da eğitim sürecine hızla dahil oluyor. Buradaki mesele teknolojiyi tamamen yasaklamak değil. Asıl mesele gençlere teknolojiyi düşünmenin yerine geçen bir araç olarak değil, düşünmeyi ve öğrenmeyi güçlendiren bir araç olarak kullanmayı öğretmek. Güvenlik konusu da yeni eğitim yılının önemli başlıklarından biri olmalı. Okul güvenliği yalnızca okul binasının fiziksel güvenliği anlamına gelmiyor. Okula ulaşım, trafik güvenliği, akran zorbalığı, şiddet, siber zorbalık ve kişisel verilerin korunması da bu kapsamda değerlendirilmeli.

Çünkü kendisini güvende hissetmeyen bir gençten yüksek akademik başarı beklemek ne kadar gerçekçi?

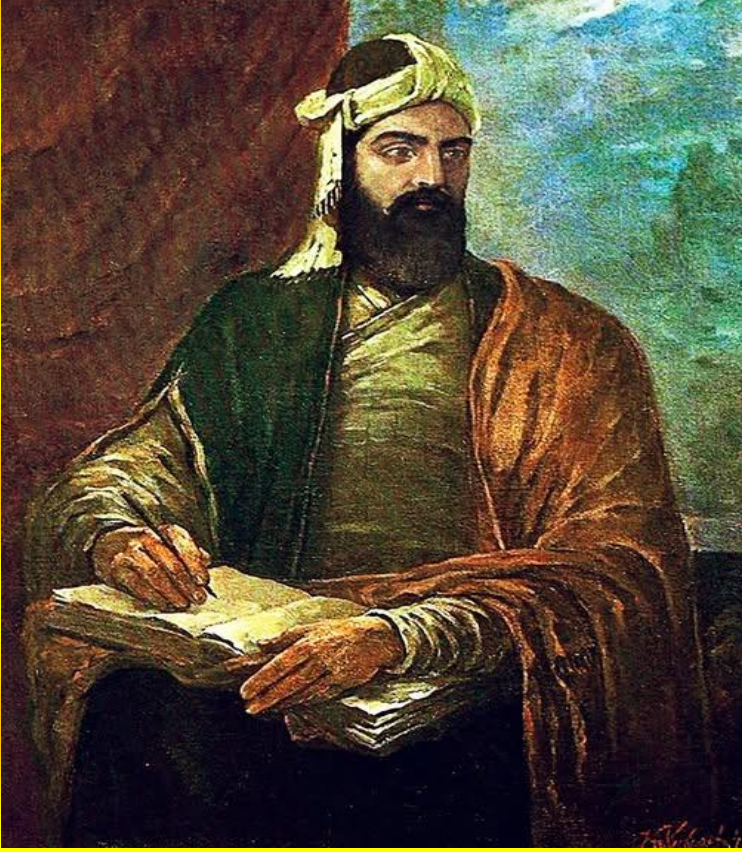
*Bir de çoğu zaman ikinci planda kalan sosyal boyut var. Yeni bir sınıfa girmek, yeni arkadaşlıklar kurmak, bir gruba dahil olmak, kendini ifade etmek veya dışlanma korkusuyla mücadele etmek... Bunların tamamı gençlerin okul deneyimini doğrudan etkiliyor. Bu nedenle bir okulun başarısını yalnızca sınav sonuçlarıyla ölçmek artık yeterli değil. Azerbaycan ve Türkiye’de yeni eğitim yılı hazırlıkları gündeme gelirken bence asıl tartışmamız gereken sorulardan biri şu: **Biz gençleri yalnızca yeni bir eğitim yılına mı hazırlıyoruz, yoksa hayata mı hazırlıyoruz?***

Çünkü iyi eğitim yalnızca iyi ders anlatmak değildir.

Bazen iyi eğitim; bir gencin kendisini güvende hissetmesi, hata yapmaktan korkmaması, soru sorabilmesi, gerektiğinde yardım isteyebilmesi ve geleceğine daha güvenle bakabilmesiyle başlar.

Eylül bunun için yeni bir başlangıç olabilir.

Yeni tedris yılınız kutlu, yolunuz açık olsun!

Nizami Gencevî ve Gence: Bir Şairin Doğduğu Toprak, Bir Edebiyatın Beşiği

Nizami Gencevî'nin taşıdığı "Gencevî" nisbesi, onun kimliğinin yalnızca edebî değil, aynı zamanda coğrafi bir işaretidir. XII. yüzyılın önemli kültür merkezlerinden biri olan Gence, Nizami'nin hayatının ve düşünce dünyasının anlaşılması bakımından temel bir başlangıç noktasıdır. Klasik kaynaklarda ve modern araştırmalarda şairin adı sürekli olarak Gence ile birlikte anılmış; Türkiye'deki biyografik çalışmalarda da Nizami "Gencevî" nisbesiyle kaydedilmiştir (Akalin, 1998, s 67–91; Kanar, 2007, s 183–185). Burada dikkat edilmesi

1. Foto: Qəzənfər Xəlîqov / 16 dekabr 1898 / Nizami Gəncəvi, 1940

gereken önemli nokta şudur: Nizami'nin Gence ile ilişkisi yalnızca "orada doğmuş olması" şeklinde daraltılabilecek bir biyografik ayrıntı değildir. Gence, onun adının ayrılmaz bir parçası hâline gelmiştir; şairin nisbesinin bu şehirden gelmesi, hayatının ve kültürel çevresinin Gence ile ne kadar güçlü biçimde özdeşleştiğini gösteren en açık işaretlerden biridir. Nizami'yi anlamaya Gence'den başlamak, yalnızca biyografik bir tercih değil, aynı zamanda edebiyat tarihi açısından da zorunlu bir başlangıçtır. Çünkü Gence, sadece Nizami'nin doğduğu şehir değil, kadim Azerbaycan şiirinin de doğduğu topraktır. Tarihî kaynaklara dayanan güncel bir araştırma, Gence'nin X. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Arran eyaletinin merkezi hâline gelerek surlarla çevrili, zanaat ve ticaretin geliştiği köklü bir şehir olarak yükseldiğini, dönemin kaynaklarında bahçeleriyle ve gür yeşilliğiyle anılan bu kadim kentin XII. yüzyılda güçlü bir kültür ve edebiyat muhitine dönüştüğünü ortaya koymaktadır (Verdiyeva, 2024, ss. 9–14). Aynı araştırmaya göre Nizami de eserlerinde memleketine olan bağlılığını doğrudan dile getirmiş, "Hamse"sinde Gence'nin adını defalarca anarak kendisinin ve şiirinin bu şehre ait olduğunu vurgulamıştır (Verdiyeva, 2024, s. 13). Orta Çağ'da Kafkasya, İran coğrafyası, Anadolu ve Türkistan arasındaki siyasi, ticari ve kültürel hareketliliğin kesişim noktalarından biri olan bu şehirde yetişen şairler, sonraki yüzyıllarda hem Azerbaycan hem de geniş Türk-İslam coğrafyasının edebî hafızasını şekillendiren bir geleneğin temellerini atmıştır. Nizami'nin eserlerinde farklı kültürlerin, dinî düşüncelerin, hikmet geleneklerinin ve edebî birikimlerin bir araya gelmesi, işte bu zengin şehir ortamının doğal bir sonucudur.

Bu bakımdan Nizami'nin Gence ile ilişkisini yalnızca tarihî bir arka plan olarak görmek eksik kalır; çünkü onun şiirlerinde şehir, coğrafi bir isim olmaktan çıkarak bir hafızaya, klasik Azerbaycan şiirinin sembolik doğum yerine dönüşür. Azerbaycan'daki araştırmalarda Nizami'nin eserlerinde halk sözlerinin, deyimlerin ve atasözü niteliğindeki ifadelerin bulunması özellikle vurgulanmıştır

(Araslı, 1942); bu unsurlar, şairin yalnızca saray ve yüksek edebiyat çevrelerinden değil, yaşadığı toplumun dil ve kültür dünyasından da beslendiğini göstermektedir. Teyyub Quliyev'in araştırması ise Nizami'nin eserlerindeki Türkçe–Azerbaycan Türkçesi unsurlarına dikkat çekerek, şairin yaşadığı Gence çevresinin kültürel atmosferini anlamak açısından önemli veriler sunar (Quliyev, 2021, ss. 96–101). Dolayısıyla Gence, Nizami için yalnızca bulunduğu şehir değil, şiirinin arkasındaki tarihî ve dilsel hafızalardan biridir; kadim Azerbaycan şiir geleneğinin filizlendiği bu topraktan yükselen ses, yüzyıllar sonra dünya edebiyatının ortak mirasına dönüşmüştür.

"Gencevî" nisbesi ile "Nizami" adı arasında özel bir anlam ilişkisi vardır: Gence şairin coğrafyasıdır, şiir onun dili ve sanatıdır, hikmet onun düşüncesidir; insan ise bütün bunların merkezindedir. Bugün dünyanın farklı ülkelerinde Nizami'den söz edildiğinde adının hemen yanında "Gencevî" kelimesinin yer alması, bu ilişkinin edebî hafızada ne kadar güçlü biçimde korunduğunu göstermektedir.

Oğluna Öğütler: Emeğe Dayalı Bir İnsan Anlayışı

Nizami'nin oğluna verdiği öğütler, bir Gence şairinin yüzyıllar sonrasına ulaşan en kişisel seslerinden biridir. Şair burada oğluna yalnızca nasıl bir hayat sürmesi gerektiğini anlatmaz; insanın kendi değerini nasıl oluşturması gerektiğini de öğretir. Nizami'nin düşüncesinde insan hazır bir değer değildir; insan kendisini bilgiyle, çalışmayla, sabırla, ahlakla ve başkalarına karşı taşıdığı sorumlulukla yetiştirir. Bu öğütler bugün de bir babanın çocuğuna söyleyebileceği kadar canlıdır: kendi adını kendin kazan, bilgi öğren, bir sanat ve meslek edin, boş sözden kaçın, çalışmaktan utanma, insanlara faydalı ol, sahip olduğun imkânları yalnızca kendin için kullanma; çok konuşmadan önce düşün, kolay başarı yerine kalıcı emek arayışında ol, bilgini artır ama kibirlenme, gücün varsa koru, imkânın varsa paylaş ve geldiğin yeri asla unutma. Bu yaklaşımda emek kavramı özellikle dikkat çekicidir; çünkü Nizami'nin insan anlayışında değer yalnızca doğuştan

gelen bir özellik değildir, insan kendi karakterini ve itibarını yaptığı işler aracılığıyla oluşturur. Bir insanın ailesi ona bir isim verebilir, fakat o ismin değerini belirleyen kendi davranışlarıdır; bir insanın babası büyük olabilir, fakat oğlun büyüklüğü babasının adıyla ölçülmez. İnsanın gerçek mirası, kendisinin meydana getirdiği eserdir — ve Nizami'nin kendi hayatı da tam olarak bunu kanıtlar: onu yüzyıllardır yaşatan şey yalnızca Gence'de yaşamış olması değil, oradan hareketle insanlık hakkında söyleyebildiği sözlerdir.

Adalet ve Hikmet: Hükümdarlık Anlayışı

Nizami, hükümdarları anlatırken yalnızca iktidarı değil adaleti; bilginleri anlatırken yalnızca bilgiyi değil hikmeti; insanları anlatırken yalnızca gücü değil merhameti öne çıkarır. Nizami'nin hükümdarlık anlayışında adalet ve ahlâkî sorumluluk temasının merkezî yeri, Selçuklu sultanlarıyla ilişkisini ele alan Türkiye kaynaklı bir araştırmada da ortaya konmuştur (Babutcu, 2022, ss. 1–19). Bu düşünceye göre insan olmak sahip olmakla değil hak etmekle ilgilidir: insan makam sahibi olabilir, ama adil değilse makam onu büyütmez; çok şey bilebilir, ama bilgisi insanlara fayda sağlamıyorsa bilgeliğe ulaşmış sayılmaz; zengin olabilir, ama yoksulu görmüyorsa serveti onu büyük yapmaz; güçlü olabilir, ama gücünü zayıfı ezmek için kullanıyorsa o güç ahlâkî bir değer taşımaz. Nizami'yi bugüne taşıyan temel güçlerden biri de budur: o, insanı sahip olduklarıyla değil, nasıl bir insan olduğuyla değerlendirmeye yöneltir.

Mahzenü'l-esrâr ve Bir Geleneğin Kurucusu Olmak

Nizami'nin Mahzenü'l-esrâr adlı eseri bu açıdan özellikle önemlidir. Türkiye'de yapılan yeni araştırmalar, eserin tasavvufî ve ahlâkî içeriğinin yanı sıra Türk-İslam edebiyatı üzerindeki etkisini de ortaya koymaktadır (Duman, 2025, ss. 520–548). Nizami burada yalnızca bir şiir yazmamış, kendisinden sonra yüzyıllarca sürecek bir edebî geleneğin de kurucusu olmuştur. Onun beş mesneviden oluşan Hamse'si, kendisinden sonra gelen pek çok şairin izlediği bir model hâline gelmiş;

Mahzenü'l-esrâr'a nazire olarak Emîr Hüsrev-i Dihlevî, Hâcû-yi Kirmânî ve Molla Câmi gibi ünlü mutasavvıf şairler Farsça, Mîr Ali Şîr Nevâî, Dervîş Hayâlî, Taşlıcalı Yahya Bey, Hilmî, Bursalı Rahmî ve Nev'î-zâde Atâî gibi pek çok şair de Türkçe eserler kaleme almıştır (Duman, 2025). Böylece Gence'de doğan bu ses, Fars, Türk ve Çağatay edebiyatlarında yüzyıllar boyunca devam eden bir "devamcılar" zincirine dönüşmüş; Nizami, yalnızca bir şair değil, kendisinden sonraki nesillerin üzerine eser inşa ettiği bir edebî ekolün müellifi olmuştur. Eserin sonraki dönemlerde Türkçe edebiyatta meydana getirdiği bu geniş yankı, Gence'de doğan düşüncenin coğrafi sınırları aşarak Anadolu'ya ve Türk dünyasının farklı bölgelerine ulaşmasını mümkün kılmıştır.

Bir Şehrin Şairden Geriye Kalan Mirası

Nizami Gencevî'nin büyüklüğü, tek bir kültürel çerçeveye sığmamasındadır: Gence'de yetişmiş, İslam düşüncesinden beslenmiş, Türk siyasi ve kültürel dünyasının içinde yaşamış ve eserleri sonradan Anadolu ile Türk-İslam edebiyatlarında güçlü karşılıklar bulmuştur. Bilimsel açıdan doğru yaklaşım, bu unsurlardan yalnızca birini seçmek değil, hepsini tarihsel bağlamları içinde birlikte değerlendirmektir. Nizami'nin Gence ile ilişkisi böylece biyografik bir ayrıntı olmaktan çıkar ve kültürel bir sembole dönüşür. Gence, Nizami'nin hayatındaki şehir olmaktan çıkıp onun hafızasının bir parçası hâline gelir; bugün Gence'de Nizami'nin izlerini aramak yalnızca bir tarih merakı değil, bir medeniyetin kendi hafızasına bakmasıdır. Onun bize bıraktığı en önemli miraslardan biri belki de budur: bir şehir bir insan yetiştirir, bir insan bir kültürü etkiler, bir kültür başka coğrafyalara ulaşır ve sonunda o şehirde doğan bir şairin sözü, yüzyıllar boyunca insanlığın ortak hafızasına dönüşebilir. Nizami'nin Gence'den yükselen sesi de tam olarak böyle bir sestir: bir başlangıç, bir hafıza, bir kültürel işaret ve belki de en önemlisi, insanlığa açılan bir kapı.

*Bugün Nizami'yi yeniden okumak, yalnızca XII. yüzyıla dönmek değildir; kendi hayatımıza yeniden bakmaktır. Ne biliyoruz? Ne üretiyoruz? Ne kadar çalışıyoruz? Sözüümüün değerini biliyor muyuz? Gücümüzü nasıl kullanıyoruz? Bizden sonra ne kalacak? Nizami'nin Gence'den yüzyıllar ötesine ulaşan sesi, bu soruları hâlâ canlı tutmaktadır. Belki de şairin oğluna vereceği en büyük öğüt bugün şöyle söylenebilir: **Adını miras alma, adını emekle kazan.***

Ve Gence'nin şairinden geriye kalan en büyük ders de budur: insanın gerçek büyüklüğü doğduğu yerde değil, o yerden dünyaya ne söylediğinde ve hayatıyla ne bıraktığında ortaya çıkar.

Akalın, N. (1998). Nizâmî-yi Gencevî'nin hayatı, edebî şahsiyeti ve eserleri. Bilig, 7, 67–91.

Araslı, H. (1942). Nizamidə xalq sözləri və xalq ifadələri. SSRİ EA Azərbaycan Filialının Xəbərləri, (8), 98–102.

Babutcu, A. (2022). XII. yüzyıl Azərbaycan şairi Nizâmî Gencevî ve Selçuklu sultanları. Orta Doğu ve Orta Asya-Kafkaslar Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi (ATA-ODAK), 2(1), 1–19.

Duman, A. (2025). Nizâmî Gencevî'nin Mahzenü'l-esrâr mesnevisinin tasavvufi içeriği ve Türk İslâm edebiyatına etkisi. Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi (ESTAD), 8(3), 520–548. <https://doi.org/10.58659/estad.1764945>

Kanar, M. (2007). Nizâmî-i Gencevî. İçinde Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (C. 33, ss. 183–185). Türkiye Diyanet Vakfı.

Quliyev, T. (2021). Nizami Gəncəvi və Azərbaycan dili. Azərbaycan məktəbi, 2021(2), 96–101.

Verdiyeva, T. (2024). 11-12. yüzyl Gence şəhri və H. Araslı'nın eseri üzerine tarihsel inceleme (tarihsel gerçekler-sanatsal hakikatler). Doğu Esintileri, (21), 9–14.

Nizami Gencevî Türbesi
Gence

Foto: Nizami Gencevî Türbesi, Gence, Azerbaycan. Kaynak: Wikimedia Commons (Wertuose, 2012).

Göygöl

Göygöl, 30 sentyabr 1139-cu ildə (bəzi mənbələrə görə 25 sentyabr) Gəncədə baş vermiş, maqnitudası 7,0–7,7 (Mw/Ms) və intensivliyi IX (MMI) olan zəlzələ zamanı Kəpəz dağının bir hissəsinin uçaraq Ağsu çayının (Kürəkçay qolu) qarşısını kəsməsi nəticəsində əmələ gəlmiş süxur sürüşməsi (uçqun) mənşəli göldür. Dəniz səviyyəsindən ~1553–1556 m hündürlükdə yerləşir, uzunluğu ~2,8 km, orta dərinliyi ~30 m, maksimum dərinliyi isə ~96 m-dir.

Kaynak: Wikipedia, "Göygöl (lake)" [https://az.wikipedia.org/wiki/Göygöl_\(göl\)](https://az.wikipedia.org/wiki/Göygöl_(göl))

Şah Abbas Məscidi

Cuma Camii (Cümə Məscidi), **Şah Abbas Camii** (Şah Abbas Məscidi), Gəncə'de (Gəncə) bulunmaktadır. 1606 yılında mimar Şeyh Bahaeddin Muhammed Amilî (Şeyx Bəhaəddin Məhəmməd Amili; Bahā' al-dīn al-Āmilī) tarafından Şah Abbas'ın emriyle inşa edilmiştir. 1776 yılında yapıya iki minare eklenmiştir. Cami, geleneksel Gəncə kırmızı tuğlasından inşa edilmiştir

İmamzadə türbəsi

İmamzadə Türbəsi (İmamzadə türbəsi), Gəncə'de (Gəncə) halk arasında **"Gök İmam"** (Göy İmam) olarak adlandırılan bir ziyaretgâhtır. Türbenin VIII. yüzyılda inşa edildiği ve İmam Muhammed Bakır'ın (İmam Məhəmməd Baqir) oğlu Mevlana İbrahim'e (Mövlana İbrahim) ithaf edildiği bildirilmektedir. Türbenin içerisinde, duvara kazınmış kitabede bu bilgi muhafaza edilmiştir. Nizami Gencevî'nin (Nizami Gəncəvi) de bu mekâna hürmet gösterdiği tarihî kaynaklarda kaydedilmektedir.

1.Foto: Şah Abbas Məscidi (Cümə Məscidi), Gəncə. Mənbə: Wikimedia Commons, "File:Shakh Abbas Mosque view.jpg" (commons.wikimedia.org/wiki/File:Shakh_Abbas_Mosque_view.jpg), 28.8.2026.

2. Foto: İmamzadə türbəsi, Gəncə. Mənbə: [commons.wikimedia.org/wiki/File:İmamzadə_türbəsi_\(Gəncə\)_2.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:İmamzadə_türbəsi_(Gəncə)_2.jpg), 28.8.2026

Ceyhun Bir hayat, bin hatıra

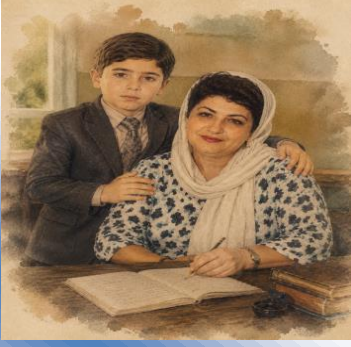

CEYHUN HÜSEYNOV

16 Mayıs 1999 – 9 Haziran 2024

- 1999 yılında Bakü'de doğdu.
- Ortaöğrenimini altın madalya ile tamamladı.
- Uluslararası olimpiyatlarda dereceler kazandı.
- ADA Üniversitesinde Uluslararası İlişkiler eğitimi aldı.
- Tel Aviv Üniversitesinde "Barış ve Çatışma Çözümü" alanında yüksek lisans yaptı.
- Doktora teklifini erteleyerek askerlik görevini tercih etti.
- Terhisine 20 gün kala, Nahçıvan'ın Sederek bölgesinde şehit oldu.

Vatan sevgisini en yüce mertebede yaşayan aziz şehidimiz Ceyhun Hüseyinov'u rahmet ve saygıyla yâd ediyoruz. Allah rahmet eylesin, mekânı cennet, makamı âli olsun. Kıymetli anne ve babasına, ailesine ve tüm yakınlarına sabır ve metanet diliyoruz.

Kaderden Önce Gelen Ses... devamı

...Ceyhun'un çocukluğu, sabahları babasının duasıyla açılan, ninesinin tandırdan çıkardığı ekmeğin kokusuyla ısınan, dedesinin eski günlerden anlattığı hikâyelerle uzayıp giden bir dünyanın içinde geçiyordu.

Babası namaz kılarken Ceyhun bazen kapının kenarında sessizce durup onu izlerdi. Henüz namazın bütün anlamını bilecek yaşta değildi; fakat babasının ellerini açıp uzun uzun dua etmesi onda her defasında aynı merakı uyandırırdu. Bir gün dayanamayarak:

"Baba, ne deyirsən?" diye sordu.

Babası gülümsedi.

"Dua edirəm, bala..."

Ceyhun da böyle bir evin içinde büyüyordu. Bir gün yine dayanamayarak:

"Kim üçün?" dedi.

Babası: *"Hamımız üçün," dedi.*

Ceyhun'un kaşları çatıldı.

"Özün üçün yox?"

Babası elini oğlunun başına koydu.

"İnsan yalnız özü üçün dua eləməz."

Ceyhun bu sözün anlamını o gün tam kavrayamadı; fakat babasının sesindeki sakinlik, o cümleyi yıllarca zihninin bir köşesinde taşımasına yetti.

Dedesinden de başka sözler duyuyordu. Dedesi eski günleri anlatmayı sever, insanların zor zamanlarda birbirine nasıl sahip çıktığından söz ederdi. Bir evde ekmek pişmişse komşunun da unutulmadığını, biri hastalanmışsa kapısının çalındığını anlatır, sonra Ceyhun'a bakıp:

"Bala, insanın özündən əvvəl yanındakını düşünməsi böyük şeydir," derdi.

Ceyhun bazen bu sözlerin üzerinde düşünür, bazen de çocukluğun başka oyunlarına dalıp giderdi.

Ninesi ise fazla konuşmazdı. Onun öğrettikleri daha çok ellerinden, sofradan ve yaptığı dualardan gelirdi. Ama geceler, yıllar önce şehit olan oğlu Ceyhun'u hatırlar, sessizce ağlardı. Bu gözyaşları, evin içinde geçmişle bugün arasında görünmez bir bağ kurardı.

Ve bu sessizlikte evin içindeki küçük davranışlar konuşurdu. Ekmek yere düşse hemen alır, temiz bir yere koyardı. Sofraya oturmadan önce dua eder, yemeğin sonunda yine şükrederdi. Ceyhun bir gün bunun nedenini sorunca ninesi elindeki sıcak ekmeği göstererek:

"Çörək nemətdir, bala. Bunun qədrini bilən Allahın verdiyini də unutmur," demişti.

Sonra tandırdan yeni çıkardığı ekmeği ikiye bölmüş, sıcak buharın arasından bir parça koparıp torununa uzatmıştı. Ceyhun ekmeği koklayarak yemişti. O koku yıllarca hafızasında kalacaktı. Çünkü o evde dua yalnızca namazdan sonra edilen bir şey değildi; sofrada, komşunun kapısında, bir hastanın hâlini sorarken, bir yetimin payını ayırırken de dua vardı.

Annesi de aynı terbiyeyi başka bir biçimde sürdürüyor, evde pişen yemekten komşuya pay ayırmayı, yaşlı birinin kapısını boş geçmemeyi, ihtiyacı olana el uzatmayı Ceyhun'a uzun uzun anlatmak yerine yaşayarak gösteriyordu.

Böylece Ceyhun daha çocukken, farkına varmadan üç şeyi öğrenmeye başlamıştı: şükretmeyi, dua etmeyi ve kendisinden önce başkasını düşünmeyi.

Belki de yıllar sonra dostlarının onu sevmesinin, insanlara karşı güven veren o sakin tavrının ve birinin derdini duyduğunda kayıtsız kalamamasının kökü biraz da bu evdeydi. Çünkü ona iyilik anlatılmamıştı yalnızca — iyiliğin içinde büyümüştü.

Bu çocukluk dünyasının başka bir kapısı da Sedaket Öğretmen'in eviydi. Ceyhun oraya gittiğinde kendisini yalnızca öğretmenin yanında değil, çocukluğunun başka bir sıcaklığının içinde hissedirdi. Bazen kitaplardan konuşurlar, bazen hayatın garipliklerine gülerler, bazen de mutfaktan gelen koku bütün konuşmaları bir anda değiştirirdi.

Ceyhun'un özellikle sevdiği bir yemek vardı: düşbərə.

Ceyhun daha adını doğru dürüst telaffuz edemediği günlerde, düşbərəye kendince bir isim takmıştı: "Şlyapa." Kimse bu ismin nereden geldiğini bilmiyordu, belki bir gün duyduğu bir kelimeyle karışmıştı zihninde, belki de sadece o tuhaf, sevimli sesi kendine yakın bulmuştu. Ama isim bir kere yapışınca, artık evde düşbərəye başka türlü seslenen kalmamıştı.

Sedaket Öğretmen bu kelimeyi her duyduğunda gülümserdi. Gözlerinin kenarında ince çizgiler belirir, elindeki işi bırakıp çocuğa dönerdi.

"Yenə şlyapa istəyirsən?"

Ceyhun hiç düşünmeden, sanki başka bir cevap ihtimali yokmuş gibi başını sallardı:

"Bəli, müəllimə."

Bir süre sonra sıcak düşbərə sofraya gelirdi, buğusu tavanı yalayan küçük bulutlar gibi tüterdi. Ceyhun'un yüzü bir anda değişir, çocukça, saf bir sevinçle kaşığına uzanırdı.

Sedaket Öğretmen ona bakıp gülerdi, o gülüşte hem bir büyüğün şefkati hem de kendi çocukluğundan kalma bir hatıranın izi vardı.

Ceyhun ağzındaki lokmayı bitirmeden:

"Çox dadlıdır," derdi.

O gün tandır ekmeğinin kokusu evi bürümüşdü. Ekmeğin sıcaklığı hâlâ ellerindeydi, sanki az önce topraktan, ateşten yeni çıkmış gibi. Sedaket Öğretmen bir parça koparıp kokladı, derin bir nefes aldı, gözlerini kapadı bir an.

"Bax, bala... bizim nənələr necə gözəl əppək bişirirlər."

Ceyhun da eğilip ekmeği kokladı.

"Çox gözəl qoxur," dedi.

"Şükür, Allah," dedi Sedaket Öğretmen.

Ceyhun merakla baktı, kaşları çatıldı, bu yeni kelimeyi anlamaya çalışırcasına.

"Şükür nədir, müəllimə?"

Sedaket Öğretmen ekmeği ona uzattı.

"Əlində olanın qədrini bilməkdir."

Sonra ekmeği gösterip devam etti:

"Bunun içində yalnız un yoxdur. Torpaq var, toxum var, yağış var, günəş var, insanın zəhməti var. Ona görə də çörəyi yeyəndə Allahın verdiyi neməti xatırlamaq lazımdır."

Ceyhun ekmeğe baktı, uzun uzun. Belki o gün ilk kez bir lokmanın arkasında koca bir dünyanın saklı olduğunu düşündü — bir tarlanın, bir yağmurun, bir elin emeğinin.

Sedaket Öğretmen gülümsedi:

"Bizim koca nənələr necə gözəl çörək bişirərlər... Adam o qoxunu duyanda ürəyindən dua keçər."

Ceyhun da başını salladı, sanki bu sözlerin ağırlığını küçük omuzlarında hissetmiş gibi.

"Allah hamıya versin."

Öğretmen bir an sustu, elindeki ekmeğe baktı, sonra çocuğun başını sıgalladı.

"Bax, belə. Ağzın dualı olsun, bala."

Bu cümle Ceyhun'un çocukluğunda derin bir iz bıraktı, sanki ruhunun bir köşesine yazıldı.

Evde büyükanne Sehraye nine aynı sofrada otururken, ekmeğe dokunmadan önce hep aynı şeyi yapardı: önce elini göğsüne götürür, sonra ekmeği öperdi. Ceyhun küçükken bunu tuhaf bulur, büyüyünce anlardı.

Dede ise sofrada daha az konuşurdu ama bir keresinde, ekmeği ikiye bölerken şöyle demişti:

"Bala, çörəyi kəsəndə tələsmə. O, torpağın min bir zəhmətinin nəticəsidir. Kim çörəyin qədrini bilməzsə, torpağın da qədrini bilməz."

Anne ise başka bir açıdan bakardı meseleye — daha sade bir dille:

"Çörək itirilməz, bala. Artıq qalanı da qonşuya ver, quşlara at, amma zibilə atma. Çörək müqəddəsdir."

Böylece Ceyhun'un zihninde ekmek, tek bir öğretmenin sözü olmaktan çıkıp, ailenin bütün kuşaklarının birleştiği ortak bir inanca dönüştü: toprağın emeği, büyükanne'nin öpücüğü, dedenin sabrı, annenin tutumluluğu ve öğretmenin şükür dersi — hepsi aynı lokmada buluşuyordu.

Çocukken sorduğu "neden"ler çoğaldı; kitaplar okudu, yeni öğretmenlerle tanış oldu, yeni insanlarla dostluklar kurdu, hayatı yalnızca yaşanan olaylardan değil, onların ardındaki anlamlardan da okumaya başladı. Dünya edebiyatına uzandığında insan ruhunun karanlık taraflarını sorgulayan dünyasıyla karşılaştı; okudukça insanı anlamanın ne kadar zor olduğunu, bir insanın içinde aynı anda iyilikle kötülüğün, korkuyla cesaretin nasıl yan yana yaşayabildiğini daha çok düşündü.

Fakat bütün bu yeni düşüncelerin arasında çocukluğundan kalan bazı sesler hiç kaybolmadı.

Babasının duası... Dedesinin sözleri... Ninesinin tandır başındaki hâli... Annesinin dualı ağzı...

Ve Sedaket Öğretmen'in yıllar önce söylediği o cümleler:

"Vətəninə sev, bala..." "Həmişə mərd ol..." "Başını uca tut..."

Çocukken bunlar yalnızca güzel sözlerdi. Şimdi ise hayatın içinde anlam kazanmaya başlıyorlardı.

Bir akşam Medine Ana, Ceyhun'u odasında kitap okurken gördü. Kapının eşiğinde durdu ve uzun süre hiçbir şey söylemeden oğluna baktı.

Ceyhun büyümüştü. Ama annesinin gözleri, onun yüzünde yıllar önceki çocuğu hâlâ bulabiliyordu.

Birden, hiç beklemediği bir anda, yıllardır zihninin derinliklerinde tuttuğu eski bir görüntü geri geldi.

Tozlu bir köy yolu. Sıcak bir gün. Küçük Ceyhun. Ve ona doğru gelen yaşlı bir kadın...

Kadın çocuğu görünce birden durmuştu. Uzun uzun bakmıştı. Öyle sıradan bir bakış değildi bu. Sanki çocuğun yüzünde henüz yaşanmamış bir şey görmüş gibi bakıyordu.

Sonra dudakları titremişti. Bir şey söylemek istemişti. Sesi önce çıkmamıştı. Ardından, titreyen ve kederli bir sesle:

"Qəfil..." demişti.

Medine Ana'nın kalbi sıkıştı. Çünkü devamını da hatırlıyordu.

Kadın Ceyhun'a son kez bakmış ve gözleri dolarak:

"Qəfil güllə..." demişti.

Sonra ağlayarak arkasını dönmüş ve uzaklaşmıştı.

Medine Ana yıllarca bunun üzerinde durmamıştı. Belki unutmak istemişti. Belki çocukken söylenmiş anlamsız bir söz olduğuna kendisini inandırmıştı.

Ama şimdi, yıllar sonra, Ceyhun'un odasının kapısında dururken o ses neden yeniden zihninde yankılanıyordu?

Ceyhun başını kaldırdı.

"Ana?"

Medine Ana irkildi.

"Bəli, bala?"

"Ne oldu?"

Medine Ana gülümsemeye çalıştı.

"Yox... heç nə."

Ceyhun yeniden kitabına döndü. Medine Ana ise kapının eşiğinde birkaç saniye daha kaldı. Sonra dudakları sessizce kıpırdadı:

"Allahım... balama yaxşı günlər qismət elə..."

Bir an sustu. Ardından, sanki kendi duasından korkmuş gibi:

"Onu qoru..." dedi.

Sonra gözleri bir anlığına Ceyhun'un yüzünde durdu. İçine, yıllar önce kaybettiği ve adını bu çocuğa taşıdığı Ceyhun'un amcasının hatırası düştü; Ceyhun'un yüzünde ona benzeyen bir taraf ararken, benzerlikten çok kaderlerin birbirine yaklaşmasından korktu.

İşte o anda, yıllardır zihninin derinliklerine gömdüğü o kadın yeniden karşısına çıktı; titreyen dudakları, Ceyhun'a uzun uzun bakan gözleri ve ardından duyduğu o kederli ses:

"Qəfil güllə..."

Belki de o kadın yalnızca bir çocuğa bakıp konuşmamıştı. Ve Medine Ana o an, insanın bazen yalnızca bir adı değil, geçmişten kalan bir korkuyu da miras alabileceğini düşündü.

Koridorda yürümeye başladı. Ama yıllardır unuttuğunu sandığı o cümle, bu kez peşini bırakmıyordu.

"Qəfil güllə..."

Medine Ana'nın içi ürperdi. O kadın o gün neden Ceyhun'a öyle bakmıştı? Neden ağlamıştı? Ve neden söylediği o iki kelime, yıllar sonra hâlâ unutulmamıştı?

Dışarıda rüzgâr hafifçe yükseldi. Pencerenin önündeki ağacın dalları birbirine sürtündü. Uzakta bir kuş öttü. Sonra her şey yeniden sustu.

Medine Ana olduğu yerde durdu. Çünkü o anda, yıllar önce duyduğu o sözün bir hatıra mı, yoksa henüz yaklaşmakta olan bir şeyin gölgesi mi olduğunu ilk kez gerçekten merak etti...

Güneş Quliyeva

Tarihî Köklerden Stratejik Ortaklığa: Azerbaycan Özbekistan İlişkileri

Bazen iki halk arasındaki en kalıcı bağlar, imzalanan kağıtlarda değil, ortak okunan bir dizede, aynı çalgının telinde ya da bir şehrin duvarındaki bir isimde saklıdır. Özbekistan ile Azerbaycan, 23 Ağustos 2026'da Taşkent'te bir araya gelen liderleriyle ikili ilişkilerinde yeni bir sayfa açtı. Özbekistan Cumhurbaşkanı Şevket Mirziyoyev ile Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, "Ebedi Dostluk Antlaşması"nı imzaladı; ticaretten kültüre, turizmden şehir kardeşliklerine uzanan geniş bir iş birliği paketi de aynı gün hayata geçirildi. İmzalanan onlarca belge arasında iki tanesi, mürekkebin kurumasını beklemeden çoktan yaşıyordu: kültür alanındaki iş birliği anlaşması ve şehirlerin kardeşleşmesi. Çünkü bu satırlar yeni bir bağ kurmuyor, sadece adını koyuyor — asıl köprü, o gün masada değil, yüzyıllar önce bir şairin kaleminde kurulmuştu. Bakü ile Taşkent'i birbirine bağlayan asıl iz, imzada değil, aynı makamın perdesinde, aynı şehrin bir duvarındaki unutulmamış bir isimde saklı. Bakü'nün merkezinde yürüyen biri, bir noktada Alişir Nevâî'nin adını taşıyan bir caddeyle, bir anıtlarla karşılaşır. Taşkent'te yürüyen biri ise, Nizami Gâncâvi'nin adını taşıyan, 1947'den beri bu ismi onurla taşıyan köklü bir pedagoji üniversitesinin, bir caddenin önünden geçer. İki şehir, birbirinden binlerce kilometre uzakta, ama her ikisi de öbürünün en büyük şairini kendi

sokaklarına, kendi kürsülerine taşımış. Bu bir nezaket jesti değil; iki halkın yüzyıllardır aynı edebî ve irfanî havzada nefes aldığıının, günümüze kalan sessiz bir işareti. Bu akrabalığın belki de en dokunaklı izi, adının kendisi bir şiir olan bir şehirde saklı: Azerbaycan'ın Fuzuli şehrinde. Büyük şair Fuzûlî'nin adını taşıyan şehirde, bu kez Timurlu hükümdarı astronom ve matematikçi Mirza Uluğ Bey'in adını taşıyan bir okul yükseliyor. 23 ağustos 2023'te açılan bu okul Azerbaycan ve Özbekistan arasındaki tarih ve kültürel bağların anlamlı bir simgesi niteliğini taşıyor. Bir yanda Azerbaycan Türkçesinin en büyük şairinin adını taşıyan bir şehir, öte yanda o; bambaşka bir çağın büyük ismi; Timurlu

2. Foto Kaynak: Özbekistan Cumhurbaşkanlığı Basın Servisi, aktaran Spot.uz 24 Ağustos 2026

hükümdarı, şehrin okuluna adını veren bir Özbek-Timurlu bilgin. İki isim, iki ayrı yüzyıl, iki ayrı hanedan — ama aynı okulun duvarında yan yana duruyorlar. Müziğe kulak verildiğinde de benzer bir akrabalık duyuluyor: Azerbaycan muğamı ile Özbek şaşmakamı, dışarıdan farklı görünseler de, aynı makam-perde mantığından, aynı tasavvufi kaynaktan besleniyor. Tebriz minyatürünün ince, kıvrak çizgileriyle Semerkant nakışlarının geometrik dünyası da benzer bir soy bağı taşıyor — ikisi de İpek Yolu'nun yalnızca kervanları değil, zevkleri, üslupları, el hünerini de taşıdığıının kanıtı. Edebiyat tarihine inildiğinde bu akrabalık daha da somutlaşıyor.

XX. yüzyılda Özbekistan'da yaşamış, aslen Azerbaycanlı olan şair Maqsud Şeyxzada, bugün Özbek edebiyatının en sevilen isimlerinden biri sayılıyor — bir Azerbaycan şairi, başka bir milletin edebiyat kanonuna girebilmiş. Müzikte de benzer bir örnek var: Azerbaycanlı besteci Arif Melikov, Özbek yazar Şeref Reşidov'un bir eserinden yola çıkarak 1981'de 'İki Yürek Destanı' (İki ürək dastanı) adlı baleyi bestelemiş bu eser bugün dünya müzik sanatının incilerinden sayılıyor. Ama en çarpıcı iz, belki de Fuzûlî'nin kendisinde gizli. XIX. yüzyıl Özbek şairi Furkat'ın bazı gazellerinde, araştırmacıların işaret ettiği üzere, Fuzûlî'nin muhammeslerindeki güzellik tasvirine çok yakın imgeler ve ifade araçları

görülür. Üç yüz yıl önce yaşamış bir Azerbaycan şairinin dizeleri, yüzyıllar ve coğrafyalar aşarak bir Özbek şairin kaleminde yeniden nefes almış. Bu, iki halkın edebiyatının hiçbir zaman gerçekten ayrı akmadığının, aynı ırmağın iki farklı kolu olduğunun küçük ama somut bir kanıtı. Laçın şehri ile Özbekistan'ın kadim ilim ve mimari merkezi Buhara arasında da benzer bir bağ kuruldu — bu da bu köklü akrabalığın günümüze uzanan halkalarından biri sayılabilir, çünkü ikisi de Türk-İslam mimarisinin, hattatlığın, çini ve nakış sanatının yaşayan birer müzesi. Sonuçta ortaya çıkan tablo şu: Bakü ile Taşkent'i birbirine bağlayan en dayanıklı köprü, hiçbir zaman kâğıt üzerinde kurulmadı. Nizami'nin hikmetiyle Nevâî'nin şiirinin aynı irfan pınarından beslenmesi, Furkat'ın Fuzûlî'den devşirdiği bir imge, Fuzuli şehrindeki Uluğ Bey okulunun duvarları, muğamla şaşmakamın aynı perdede buluşması — hepsi aynı şeyi söylüyor: bu iki halk arasındaki gerçek bağ, yüzyıllardır ortak okunan aynı dizelerde, ortak çalınan aynı makamlarda yaşıyor.

Göçebenin Mirası Bugüne Taşınıyor: VI. Dünya Göçebe Oyunları Bişkek'te Başladı

Kırgızistan, 31 Ağustos–6 Eylül 2026 tarihleri arasında VI. Dünya Göçebe Oyunları'na ev sahipliği yapıyor. Organizasyonun açılış töreni, 31 Ağustos günü başkent Bişkek'teki yeni yapılan Bişkek Arena'da gerçekleştirildi; oyunların ana spor ve kültür programı ise şimdi Issık Göl bölgesinde sürüyor. 104 ülkeden 3.000'i aşkın sporcunun katıldığı bu büyük organizasyonda Türkiye ve Azerbaycan da bayraklarını gururla taşıyor. Geleneksel sporları kültür, sanat ve kadim bilgi birikimiyle aynı sahnede buluşturan Oyunlar, artık bölgesel değil, gerçek anlamda uluslararası bir etkinliğe dönüşmüş durumda.

Çolpon-Ata'dan Dünyaya Uzanan Yolculuk

Dünya Göçebe Oyunları'nın hikâyesi, aslında Kırgızistan'ın kendi topraklarında başladı. İlk üç edisyon — 2014, 2016 ve 2018 — Çolpon-Ata'da düzenlendi ve kısa sürede göçebe kültürünün küresel bir vitrinine dönüştü. 2022'de organizasyon ilk kez Kırgızistan sınırlarının dışına çıkarak Türkiye'nin İznik kentinde ağırlandı; o edisyona 102 ülkeden 3.000'i aşkın sporcu katıldı. 2024'te bayrak Kazakistan'a, başkent Astana'ya geçti ve 89 ülkeden yaklaşık 2.800 delege bir araya geldi. Şimdi, 2026'da Oyunlar yeniden doğduğu topraklara, Kırgızistan'a döndü — ve bu kez katılımcı ülke sayısı 104'e ulaştı. 2014'te 19 ülkeyle başlayan bu yolculuğun bugün geldiği nokta, etkinliğin ne denli hızlı ve köklü bir uluslararasılaşma süreci yaşadığının en açık göstergesi.

Sadece Bir Spor Organizasyonu Değil

VI. Dünya Göçebe Oyunları'nı yalnızca geleneksel sporların yarıştığı bir turnuva olarak görmek, bu organizasyonun taşıdığı anlamı eksik bırakır. Etkinliğin resmî yaklaşımı üç temel eksen üzerine kuruludur: etnospor, etnokültür ve geleneksel bilgiyle bağlantılı bilim. Bu nedenle programda spor müsabakalarının yanı sıra kültürel etkinlikler ve bilimsel çalışmalar da en az müsabakalar kadar önemli bir yer tutuyor. Elbette organizasyonun en görünür, en çarpıcı yüzünü geleneksel sporlar oluşturuyor. Atlı sporlar, geleneksel güreş stilleri, okçuluk ve Kırgız kültürünün en köklü mirası sayılan Kök Börü gibi disiplinler, göçebe toplumların yüzyıllar boyunca hayatta kalma becerisi olarak geliştirdiği yetenekleri, günümüzün uluslararası spor sahnesine taşıyor. VI. Oyunlar kapsamında toplam 43 farklı spor dalında müsabakalar planlandı; böylece dünyanın dört bir yanından gelen geleneksel sporlar aynı çatı altında karşılaşma ve tanınma fırsatı buluyor.

Bişkek Arena'da Muhteşem Bir Açılış

Bişkek'teki açılış töreni, sporun yanı sıra kültürün ve sanatın da bu organizasyondaki merkezi yerini bir kez daha gözler önüne serdi. 104 ülkeden sporcuların katıldığı geçit törenine konser performansları ve görkemli kültürel gösteriler eşlik etti. Müzik, sahne sanatları ve geleneksel kültüre ait unsurlar, modern bir stadyum atmosferinde uluslararası bir izleyici kitlesiyle buluştu. Yaklaşık 30 bin kişinin bir araya geldiği açılış töreni, hem ülkelerin sporcu geçitlerine hem de unutulmaya yüz tutmuş göçebe geleneklerinin sahnelenmesine tanıklık etti.

Yaşayan Bir Miras

Organizasyonun kültürel boyutu, belki de sportif boyutu kadar önemli. Geleneksel oyunlar, el sanatları, müzik ve diğer kültürel unsurların spor programıyla iç içe sunulması, göçebe mirasının yalnızca geçmişe ait bir hatıra olarak değil, bugün hâlâ nefes alan, yaşayan bir kültürel değer olarak ele alınmasını sağlıyor. Nitekim Dünya Göçebe Oyunları'nın resmî tanımında da temel amaçlardan biri, dünya halklarının somut olmayan kültürel mirasını, etnospor geleneklerini ve kültürel kimliklerini yaşatmak ve gelecek nesillere tanıtmak olarak yer alıyor.

Bu yönüyle VI. Dünya Göçebe Oyunları, Kırgızistan'ın ev sahipliğinde düzenlenen büyük bir spor organizasyonundan çok daha fazlasını ifade ediyor. Bişkek'teki görkemli açılışla start alan ve şimdi Issık Göl kıyılarında devam eden Oyunlar, farklı coğrafyalardan gelen sporcuları aynı yarışma alanında buluştururken, onların yüzyıllara dayanan kültürel miraslarını da dünyaya gösteriyor. Atlı sporlar, okçuluk, güreş, geleneksel oyunlar, müzik ve kültürel etkinlikler — hepsi aynı organizasyonun çatısı altında bir araya geliyor. Bu haliyle Dünya Göçebe Oyunları, geçmişin köklü mirası ile günümüzün uluslararası spor ve kültür dünyası arasında kurulmuş, dikkat çekici bir köprü olarak tarihe geçiyor.

Foto: VI. Dünya Göçebe Oyunları'nın 31 Ağustos 2026'da Bişkek Arena'da gerçekleştirilen açılış töreninden bir görünüm

Fotoğraf: VI. Dünya Göçebe Oyunları'nın 31 Ağustos 2026'da Bişkek Arena'da gerçekleştirilen açılış töreninden bir görünüm. Fotoğraf kredisi: Roman İsmayılov / president.az / Wikimedia Commons.

Yetmiş Yıl Önce Bir Pamuk Tarlasında

Başlayan Aşk: "Görüş"

Filminin Hikâyesi

1955 yılında, otuz altı yaşında henüz hiç film çekmemiş genç bir yönetmen, kariyerinin ilk adımını atmaya hazırlanıyordu. Adı Tofiq Tağızadə'ydı. Seçtiği konu ise dönemin resmi diline pek uymayacak kadar sıcak ve insancıldı: Azerbaycan ile Özbekistan pamuk kolhozları arasındaki "sosyalist yarışının" gölgesinde filizlenen bir aşk hikâyesi. Filmin adı Görüş'tü — ve bugün geriye dönüp bakıldığında, bu isim sanki tesadüften çok daha fazlasını taşıyor. Hikâyenin merkezinde iki genç var: ünlü bir pamuk işçisi, emek kahramanı Özbek kızı Lala, ve onun karşısında tembel, kayıtsız bir Azerbaycanlı delikanlı olan Kamil. Kamil'in Lala'ya duyduğu aşk, onu tembellikten çıkarıp üretimde öncü bir işçiye dönüştürür.

Basit bir aşk hikâyesi gibi görünse de, arkasında gerçek bir şey var: iki farklı halktan, iki farklı dilden gelen bir çift, ortak bir tarlada, ortak bir emekte buluşuyor.

Filmin müziği tam da bu buluşmayı taşıyan unsurdu. Bestesi, dönemin en sevilen bestecilerinden Tofiq Quliyev'e aitti; kendisi aynı zamanda filmin müzik yönetmenliğini de üstlenmiş, Üzeyir Hacıbəyov adına Azərbaycan Devlet Senfoni Orkestrası'nı yönetmişti. Şarkı sözleri şair Zeynal Cabbarzadə'nin kalemindendi. Şarkıları seslendirenler ise dönemin efsaneleri: Şövkət Ələkbərova ve Lütfiyar İmanov — bugün hâlâ Azərbaycan müzik tarihinin en büyük isimleri arasında sayılan sanatçılar. Filmde perde arkasında ilginç bir detay daha var. Lala'yı canlandıran, Taşkent doğumlu genç Özbek oyuncu Nelli Ataullayeva'ydı — ama ekranda duyduğumuz ses onun değildi.

Ataullayeva Azərbaycan Türkçesi bilmediği için, replikleri Azerbaycanlı oyuncu Sofa Bəsirzadə tarafından seslendirildi. Yani izlediğimiz Özbek kızı, aslında iki kadının ortak emeği idi: biri yüzünü, diğeri sesini veriyordu. Bu küçük teknik ayrıntı bile filmin ruhunu özetliyor — iki halkın birbirini tamamlayarak anlattığı

1.Fotolar: "Dosya:Görüş (1955).JPG." Vikipedi. [https://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:Görüş_\(1955\).JPG](https://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:Görüş_(1955).JPG) 27.08.2026)

bir hikâye. Görüş, sinema tarihi açısından da bir dönüm noktasıydı. Azerbaycan sinemasında müzikli komedi türünün büyük atılımı, Üzeyir Hacıbəyov'un ölümsüz eseri Arşın Mal Alan'ın 1945 film uyarlamasıyla başlamıştı; Görüş bu geleneğin ikinci büyük halkasıydı — ve aynı zamanda Tağızadə'nin ilk filmiydi. Aynı yönetmen daha sonra Dədə Qorqud'a imza atacak, hatta 1965'te Arşın Mal Alan'ı yeniden çekecekti.

Film, 6 Ağustos 1956'da Moskova'da galası yapıldıktan sonra büyük beğeni topladı ve tüm Sovyetler Birliği'nde gösterime girdi. Aradan geçen yetmiş yılın ardından bugün Görüş, sıradan bir dönem filmi olarak değil, bir çağın duygusunu içtenlikle yakalamış bir sinema klasiği olarak anılıyor — öyle ki Azerbaycan Bakanlar Kurulu, 2019'da aldığı bir kararla filmi ülkenin devlet mirası sayılan eserler listesine dahil etti. Bugün Azerbaycan ile Özbekistan arasında imzalanan anlaşmalara, açılan üniversitelere, kurulan parklara bakıldığında, aslında Görüş'ün yetmiş yıl önce bir şarkıyla anlattığı o basit gerçeği yeniden duyuyoruz: iki halk, aynı toprağı işleyen, aynı ezgiyi söyleyen, gerektiğinde birbirinin sesini ödünç alabilen bir aile.

Sahneden Sonsuzluğa: Yaşar Nuri

Azerbaycan tiyatrosu ve sinemasının unutulmaz sanatçılarından Yaşar Nuri, güçlü oyunculuk yeteneği, doğal sahne dili ve seyirciyle kurduğu samimi iletişim sayesinde Azerbaycan kültür hayatında özel bir yer edinmiştir. Bugün, Azerbaycan tiyatrosu ve sinemasının usta sanatçısı, halkın sevgiyle hatırladığı Yaşar Nuri'nin doğum günüdür.

3 Eylül 1951'de Bakü'de, tanınmış oyuncu Məmmədsadıq Nuriyev'in ailesinde dünyaya gelen sanatçı, tiyatro ile henüz çocukluk yıllarında tanışmıştır. On bir yaşında “Toy kimindir?” adlı oyunda Tapdıq rolüyle sahneye çıkması, onun uzun yıllar sürecektir sanat hayatının başlangıcı olmuştur. Çocuk yaşlarında televizyon programlarında ve tiyatro çalışmalarında yer alması, sahneye olan ilgisinin erken yaşlarda gelişmesini sağlamıştır. Yaşar Nuri'nin sanat eğitiminde Azerbaycan Devlet Sanat Enstitüsü önemli bir yere sahiptir. Burada tiyatro ve sinema oyunculuğu eğitimi alan sanatçı, Rza Təhmasib ve Əliheydər Ələkbərov gibi dönemin deneyimli sanatçılarından yararlanmıştır. Öğrencilik yıllarında çeşitli sahne çalışmalarında yer almış ve daha o dönemden itibaren yeteneğiyle dikkat çekmiştir. 1972'de eğitimini tamamladıktan sonra askerlik hizmetini yerine getiren Yaşar Nuri, tiyatro çalışmalarını sürdürmüş ve 1 Aralık 1974'te Azerbaycan Akademik Milli Dram Tiyatrosu'nun kadrosuna katılmıştır. Tiyatro, Yaşar Nuri'nin sanat yaşamının temel alanlarından biri olmuştur. Kariyerinin ilk dönemlerinde daha çok karakter rollerinde görev alan sanatçı, birbirinden farklı kişiliklere sahip çok sayıda karakteri başarıyla canlandırmıştır. “Övlad” oyununda Silva,

“Bağlardan gələn səs” eserinde Pərviz, “Bəşərin komediyası və yaxud Don Juan” da Sganarel, “Quşu uçan budaqlar” da Qasım, “Dəli yığıncağı”nda Sərsəm Salman və “Şeytan”da Əbdüləli bəy gibi karakterler onun tiyatro repertuvarının çeşitliliğini göstermektedir. Sanatçının tiyatrodaki önemli çalışmalarından biri de “Qanlı Nigar” oyunundaki Abdi karakteridir. Yaut “Gülüstanda qətl” oyununda canlandığı Şahməmməd İsmiyevič karakteri onun farklı karakter yapılarına uyum sağlayabilen çok yönlü bir oyuncu olduğunu göstermiştir.

Yaşar Nuri'nin sanatında televizyon yapımlarının da özel bir yeri bulunmaktadır. “Yollar görüşəndə...”, “Ömrün yolları”, “Qatarda”, “Evləri köndələn yar”, “Kökdən düşmüş piano” ve “Topal Teymur” gibi televizyon eserlerinde farklı karakterlere hayat vermiştir. Bu çalışmalar, sanatçının yalnızca tiyatro seyircisine değil, televizyon aracılığıyla Azərbaycan'ın çok daha geniş bir izleyici kitlesine ulaşmasını sağlamıştır. Özellikle “Qatarda” ve “Kökdən düşmüş piano” gibi yapımlardaki oyunculluğu, onun gündelik hayatın içinden gelen karakterleri doğal, canlı ve inandırıcı biçimde yorumlama yeteneğini ortaya koymaktadır.

Yaşar Nuri'nin oyunculuk tarzının en belirgin özelliklerinden biri doğallık ve doğaçlama yeteneğidir. Karakterlerini yalnızca metindeki sözlerle sınırlı tutmamış; beden hareketleri, mimikler, ses tonu, yürüyüş ve sahnedeki duruşuyla onlara ayrı bir kimlik kazandırmıştır. Bu nedenle canlandığı karakterler birbirine benzememiş, her biri kendi kişiliğine ve davranış biçimine sahip olmuştur. Komedi onun oyunculüğunda önemli bir yer tutsa da sanatçıyı yalnızca komedi oyuncusu olarak değerlendirmek doğru değildir. Dram, psikolojik karakterler, grotesk tipler ve ciddi sahne rollerinde de başarılı performanslar ortaya koymuştur. Bu çok yönlülük sinema çalışmalarında da kendisini göstermiştir. Şamil Mahmudbəyov'un “Dörd bazar günü” filmindeki Seyran rolü, onun sinema kariyerindeki dikkat çekici çalışmalarından biridir. “Yol əhvalatı” filmindəki Makintoş karakteri ise seyircinin büyük ilgisini çeken rollerinden biri olmuştur. Makintoş'un yürüyüşü, mimikleri, konuşma biçimi ve davranışları, Yaşar Nuri'nin küçük ayrıntılardan hareket ederek karakter yaratma becerisini ortaya koymuştur. Sanatçının sinema kariyerinde yönetmen Vaqif Mustafayev ile yaptığı çalışmalar da önemli bir yer tutmaktadır. “Bəyin oğurlanması”, “Yaramaz”, “Lətifə”, “Qətl günü”, “Fransız”, “Yoxlama” ve “Nə gözəldir bu dünya...” gibi yapımlarda farklı karakterlere hayat veren Yaşar Nuri, mizah ile dramatik anlatımı bir araya getiren kendine özgü oyunculuk anlayışını sinemaya da taşımıştır. Özellikle “Yaramaz” filmindəki Maşallah karakteri, onun geniş kitleler tarafından sevilmesini sağlayan roller arasında yer almıştır. Yaşar Nuri'nin sanat faaliyetleri tiyatro ve sinemayla sınırlı kalmamıştır. Televizyon ve radyo çalışmalarının yanı sıra seslendirme ve

dublaj alanında da çalışmıştır. Böylece sanatçı, farklı iletişim araçları aracılığıyla Azerbaycan seyircisiyle sürekli bir ilişki içinde olmuştur. Sahne, televizyon, sinema ve radyo arasında kurduğu bu geniş sanat alanı, onun Azerbaycan toplumunda neden bu kadar tanınan ve sevilen bir sanatçı hâline geldiğini açıklayan önemli unsurlardan biridir. Yaşar Nuri'nin Azerbaycan seyircisiyle kurduğu bağ, onun sanat hayatının en önemli özelliklerinden biridir. Seyirci onun sahnedeki karakterlerinde kendisinden, çevresinden ve günlük yaşamından bir şeyler bulabiliyordu. Bu nedenle Yaşar Nuri'nin başarısı yalnızca aldığı ödüllerle veya oynadığı eserlerin sayısı ile ölçülemez. Onun en büyük kazanımlarından biri, Azerbaycan halkının hafızasında yaşayan ve sevilen bir sanatçı hâline gelmesidir. Sanat hayatı boyunca çeşitli ödül ve unvanlara layık görülen Yaşar Nuri, Azerbaycan kültür hayatına yaptığı katkılar nedeniyle büyük saygı kazanmıştır. Ancak onun sanat mirasının asıl değeri, canlandırdığı karakterlerin hâlâ hatırlanmasında ve seyircide bıraktığı duygunun devam etmesinde görülmektedir.

22 Kasım 2012'de hayatını kaybeden Yaşar Nuri, geride tiyatro, sinema, televizyon ve radyo alanlarına yayılan zengin bir sanat mirası bırakmıştır. Onun ölümünden yıllar sonra bile eserlerinin ve karakterlerinin hatırlanması, sanatının geçici olmadığını göstermektedir.

Yaşar Nuri'yi Türkiye'deki sanatseverlere tanıtmak, aynı zamanda Azerbaycan'ın güçlü tiyatro ve sinema geleneğinin önemli bir temsilcisini tanıtmak anlamına gelmektedir. Onun oyunculuğunda Azerbaycan insanının günlük yaşamı, mizah anlayışı, toplumsal ilişkileri ve insani duyguları kendine özgü bir biçimde yansımıştır. Bu nedenle Yaşar Nuri yalnızca Azerbaycan'ın tanınmış bir oyuncusu değil, Azerbaycan seyircisinin gönlünde yer etmiş ve sanat yoluyla halkın kültürel hafızasına katkıda bulunmuş büyük bir sanatçıdır. Yaşar Nuri'nin bıraktığı miras, sahnede ve ekranda yarattığı karakterlerle yaşamaya devam etmektedir. Onun sanatını hatırlamak, yalnızca bir oyuncunun hayatını anmak değil, Azerbaycan tiyatro ve sinemasının önemli bir dönemini de hatırlamak anlamına gelir.

Çeşme: Suyun Ötesinde

Bir Kültür Mirası

Türk kültüründe çeşme, yalnızca insanların susuzluğunu gideren bir su yapısı değildir. O; hayır anlayışının, vakıf geleneğinin, mahalle hayatının, estetik zevkin ve toplumsal hafızanın taşla ve suyla birleştiği özel bir kültür unsurudur.

SUYUN HATIRASI

Su, yalnızca hayatın kaynağı değil; insanın geçmişten bugüne taşıdığı sessiz bir hatıradır. Çeşmeler ise bu hatıranın taşla biçimlenmiş hâlidir. Bir zamanlar insanlar su başında buluşur, bekler, konuşur ve birbirlerinin hayatına tanıklık ederdi. Akan her damla, yalnızca susuzluğu gidermez; iyiliği, paylaşmayı ve komşuluğu da yaşatırdı. Bir çeşmenin taşında yazılı isim, onu yaptıran kişinin ardından kalan bir izdir. Su akmaya devam ettikçe o isim de yaşamaya devam eder. Böylece çeşme, geçmiş ile bugün arasında sessiz bir köprü kurar. Su akar; zaman geçer.

Fakat iyilik, hatıra ve insanın bıraktığı iz taş üzerinde yaşamaya devam eder

Foto: Gazi Mehmet Efendi Sakarya. Birgüneş 2026 .

Foto : Birgüneş. 30 Ağustos 2026

Fotolar : Instagram, 2026.30 Ağustos
Daktilo.com, 30 Ağustos 2026 tarihli haber görseli

foto: Birgüneş, Sakarya

Foto: Birgüneş, Sakarya

ISSN: 3108-5563

✉ E-Mail: dergigunes@gmail.com

📷 [gunes_dergi](#)

🌐 gunesdergi.com

Türkiye 2026